

המחירי ומינת אפשר להלכה ד"ח אינעטעם הוה אמה וא"כ הו"ל י"ע ובה"ג כיון שערך להוליא ממון להוספי על החומה י"ל קים לו הכס"ם ופטור מלהוספי כנלפענ"ד אבל נזין לו כלום נלפענ"ד פשוט דמייד לעשות מעקה.

אלו דברי ידירו הטרוד מאד ולא הספקתי לעיין ולבחון הדברים מ"מ לפענ"ד יש לסמוך על זה דושכ"ח המברכו שזיכה לכרין חמיר לאמיתה של תורה וזכה להיות ממור הוראה כישראל כאות נפשו ונפש ידירו המברכו בלב ונפש מנשה הקטן

סימן שצח

אי מותר להאריך חיי גוסס ע"י יסורים

מוצש"ק במדבר החש"מ בני יצ"א. בזמן מתן תורתנו. יעורר זמן גאולתנו. וזכה לקבל פני משיח צדקנו. ובתוכם מע"כ ירי"ג הר"ג המפורסם כש"ח מוה"ר שמואל אלימלך טוריק שליט"א בעמח"ס כרם צבירב כבריאקס.

אחד ש"כ ר"ת. דנברי מורה אשר תמה על מו"ר רשכנה"ג שר החורה מוהר"מ פיינשטיין שליט"א שאמר לרופאים לעשות מעשה להאריך חיי שעה של אדם אם יהי יסורים כיון שאינו לרפואתו אם החי שעה שחיי' עוד יהי' יסורים אכור ואף השבוי' יודה בזה דמסתבר דזוהו הטעם שמוחר להסיר דבר המעכב ויאלץ הנשמה שכאן בזה מעשה כדאיתא ברמ"א סי' של"ט יו"ד כ"א שהוא משום היסורים ואם יהי' מותר לעשות אמצעים להאריך חיי שעה אף כשהי' לו יסורים אף יהי' שייך להמיר להקיר רגעי דבר המעכב ויאלץ הנפש הא אדרבה יהי' צריך להביא הדברים המעכבים ויאלץ הנפש עי"ז חיי מעט ויחרר אלא ודאי דאכור לעשות אמצעים להאריך חיי שעה באופן שיהי' יסורין וחסם עיכוב ויאלץ הנפש בגוסס הוא יסורים כמוכא בנית לחם יהודה בגליון הש"ע יו"ד שם כסם ספר חסידים בטעם שאכור לזעוק עכ"ל. וע"ז תמה מעכ"מ מהא דבא"ת סי' שכ"ט ס"ד פסק המהמר דאפילו מאלו מרוץ שאינו יכול לחיות אלא לפי שעה מפקחים וזקוקין עד חוטמו עכ"ל ונביאור הלכה שם כבז וז"ל ודע עוד דה"ה גוסס נמי מחללין עליו צפיקות הגל או אם רופא אומר שקממני אלו ויעלו לו להאריך רגעי חיוו דהם מרוץ נמי גוסס הוא וגרע מגוסס דליכא אפילו מיעוטא דמיעוטא ואעפ"כ משום חיי שעה מחללין עליו וכ"כ בגוסס וכ"כ בא"ה דבס"מ א"ו ומ"ק וז"ל מאלוהי' חיי אע"פ שנתרופא מוחו ואינו יכול לחיות כ"א מעט מפקחין עליו ומוציאין אותו לחיי שעה כדאמר במס' שמחות המעלים עיניו של מח הרי הוא שופך דמים עכ"ל ואי נימא דלמ"א אכור להאריך צבילי חיי שעה למה מותרין להאריך חיי ואפילו לחלל עליו את השבת ולכן העלה דבר מדש דבהסרת המועט אין כאן אכור וליהיה רק לאו דלא תעמוד על דם רעך והגוסס אינו מחויב לקבול יסורים קשים כדי שלא לעבור על לא תעמוד על דם רעך וכיון שהגוסס אינו מחויב

שנוגע נדידן עכ"פ מבוחר דככה"ג שמטעור מזה להחפול עליו כגס שא"ל לו לחיות עוד שה' ויאלץ מצערו א"כ כ"ש שאין לגרום לו עבר שאינו צריך ואינו מוכרח לו.

ופשוט דהלאו של חובל בחבירו או מצער לחבירו שייך בגוסס כמו בכל ישראל שאכור לעצור חסם אלא היכא דאפשר להצילו כה"ג שפיר אמרינן דמותר לזערו כל שהוא משום רפואה דכתיב ורפא ירפא ואן סהדי אפילו בגוסס שאם אפשר לרפואתו ממקום לזה ואפילו נימא דלא יאכיס מ"מ אין בידו לאבד עצמו ולמות כיון דיש לו רפואה ולכן שפיר מותר לרפואתו אף דחובל בו ומנערו אבל מה שאינו צריך לרפואה ח"ו להמיר לזערו ורמי' גמורה מגמ' סנהדרין פ"ד ע"ב רב לא שביק לבניה למשקל ליה סולא דלמא חביל ליי והו"ל שגגת אכור ופריך א"ה אחר נמי ומשני אחר שגגת לאו בנו שגגת דמי ועיין כ"מ פ"י מהל' המבית דה"ה אע"פ ובש"ת הריב"ש סי' תפ"ד ובש"ע הגרש"ה הל' נזקי נפש ס"ד דמבוחר דאפילו רופא העושה מזה ברפואתו אם חבל בו ויחר מהלורך הרי הוא בשגגת לאו. ועיין שו"ת מורח חסד סי' כ"ט ושו"ת מהרי"ט ריש חו"ד עכ"פ מבוחר דאפילו חובל לגס מזה ולרפואה אם חובל יוחר מההכרח הרי הוא בכלל לאו דחובל אלא שאם הוא בשוגג הרי הוא חובל בשוגג.

ואפילו להרמב"ן הובא בנמק"י סנהדרין פ"ד הג"ל שחמה שא"כ לא יעסוק אדם ברפואה כלל דילמא טעי והו"ל שגגת סייף ומיך דמכה אדם לרפואה פטור ומזהו דואהבת לרעך כמוך הוא ואפ"ה לא שביקין לבניה דילמא חביל ביה טפי וכ"כ הר"ן שם דרופא מומחה כשיטעה אינו שוגג אלא כאוגס ולדידהו נראה דליכא שגגת לאו אפילו כשטעה והוספי לחבול מ"מ פשוט דזה דוקא כשטעה וחוץ לרפואה אבל היכא דברור ליי דליכא רפואה בזה והרי הוא רק חובל בו בזריקות וכדומה כדי להציקו לשום דבר שלא לגס רפואה ודאי דעובר בו משום חובל ומשום מצער שלא לזרוך שרי אין החבלה זו לזרוך רפואה והרי הוא יסורים גדולים ומי המיר לו עוד לזערו על לא דבר כיון שחיה לא יחי' עוד ועיין משנה הלכות ח"ו סי' ק"ע.

סימן שצט

עוד להב"ל

בענין מאבד עצמו לדעת אי חייבין להצילו

עוד הביא הגרמ"ם בספרו הג"ל לדמות חדוש הגרש"ק ז"ל כספרו חכמת שלמה ח"מ סי' תכ"ו שהעלה לחדש דנמקוס שהעלה שני של המגיל אינו מחויב להצילו כמו דאמרינן בצבדיה ממון דזקן ואינו לפי כבודו פטור מלהשיב והגרמ"ם הקשה כיון דפקי"ז דוחה כל ל"ח שבתורה האין לא ידחה כבוד זקן ונבדדים סי' ע"ב עש"ק"ו אם כבוד שמים נדחה כבוד בשר ודם כל כ"ש ומעכ"מ כתב דאין זה ראי' דכבודו של זקן הוא כבוד של מקום ואין זה משום כבוד בשר ודם אלא כבוד הפורה הוא שהוא של מקום וגם רואים דהגם שמחויבין ליתן כל ממונו שלא לעבור על לאו שבתורה מ"מ תלקו הפוסקים אי יכול אדם להציל עצמו במתן חבירו וגם כי

אין אדם מחויב לפזר כל ממונו להציל את חבירו. ועוד האריך לדמות ראיות מו"ר הגרמ"ם שליט"א בסברות ישרות וראיות כראוי למעכ"מ כנלפולא דאורייתא. והגרמ"ם הביא שם עוד מש"כ הגמ"ם כדמק"מ ממה מזה רל"ז דנראה לו דאם אחד מאבד עצמו לדעת אין מחויבין להצילו וגם זה דחה שם.

האמנם אמת אבד כי זה לי ע"ז שנים אשר כתבתי בזה באריכות למו"ר הרהג"ה מן כ"ק אדמו"ר מקלויזענבורג שליט"א על מה שדעש עוד הכה"ש דהיב הביא עצמו למו"ר פק"י דהו"ל פושע אין מחללין עליו את השבת עיין חכ"ש אר"ח סי' שכ"ט והנבאטי מדברי ישועות ישראל (קוטנא) סי' כ"א שהאריך ג"כ בזה וכן בשו"ת אור גדול להגדול ממיינסק סי' א' דף ה' שפלפו בזה ודעת הגדול ממיינסק דאין לחלל עליו וכחכתי שם דאישתמטתיה מיייהו דלדיקים האחרונים דברי מהר"ם מרוטענבורג בנש"ו סי' ל"ט שכתב ח"ל ואמר בפי' סוחר ומורה (דף ע"ג ע"א) דליף מקרא דהרואה את חבירו טובע בנהר דחייב להצילו ולמטרם ולמיגר אגורי ודבר פשוט אפילו בזה אל תצילנו שמצילו ויחרר ומוציא ממנו מזה שהוליא ע"ש ומבוחר מדברי מהר"ם ז"ל דאפילו טובע בנהר בפשיעה וזוהו אל תצילנו ואפ"ה חייב להצילו וכיון דיש עליו חיוב הלאה פשוט דלא אין נפ"מ בין שבת לחול דהרואה טובע בכל אופן נאמרה.

וביאור דבריו נראה לפמ"ש הרמב"ם ז"ל דאפילו רצה הנמצא לפטור הרואה בשעת מיתחו מעושה מיתה או גלות לא נשמע לו כי אין הרשות בידו לפטור נפשיו של אדם קנין של הקב"ה היא ואין זה קנינו ע"ש ועיין ספרי מצות המלך סי' תי"ב ולפי"ז הכ"נ התאבד עצמו לדעת אין בידו לאבד נפשו של הקב"ה שזה קנינו של הקב"ה וכל מי שיש בידו להציל מחויב להציל בכל אופן שהוא ועיין ברכ"י מעשה שנערה שחמה קם המות והתחילו בה דבקי מיתה וכחצו לה קמיע בשבת והצילוה ולעזו עליו כל המדינה שחלל שבת ומלקו הפוסקים דנבר (ע"ש בא"ח סי' ש"א) ופלא שלא ראו דברי הרשב"א ח"ד סי' רמ"ה שכתב להדיא דכותבין קמיע אפילו בשבת לחולה שיבטי' א"כ לכאורה דנחו דברי הגמ"ם.

סימן ת

עוד להב"ל

בענין מי שנחתיב הריגה למלכות ואפשר לאחריים להקל מעליו היסורים

דריב שנחתיב הריגה למלכות ואפשר לאחריים להקל מעליו היסורים הגם שעני' יתקרב מיתחו מותר ומזהו הוא וע"ז נמי נאמר ברור לו מיתה יפה ואהבת לרעך כמוך. והגם דבעצמו אכור לו לחבול ולאבד עצמו לדעת וראי' מרבי' תנינא בן תרדיון ע"ז י"ח שהוליאוהו מוכרך בס"ח והקיפוהו בצבילות ומורות והדליקוהו והי' השלשבת עולה ומתנו ספוגים של צמר על לבו שלא ימות מהרה אמרו לו תלמידיי שיפתח פיו ויכנס ההבול בפיו ולא רצה ואמר מוטע שיטלנה מי שנמנה ואל תחבל הוא בעצמו ואפ"ה אמר לקלנוטריי שירצה שלהבת ויקח ספוגין של

וקצת יש להעיר מעיר לוח שוקנים שבה כשקצו בחייהם ויצאים מהעיר ומחים. ולבאורה אין מותרים בזה ולא הי' בכלל מאבד עצמו לדעת. וי"ל.